

# Çocuğu Olmayan Aile

Yrd. Doç. Dr. Aysel KARACA

## GİRİŞ

İnsanlar neden çocuk sahibi olmak isterler sorusunun cevabı oldukça karmaşıktır. İnsanda çocuk sahibi olma motivasyonu sadece biyolojik yapı ile değil beklenti ve rollerle açıklanabilir. Ailelerin çocuk sahibi olmaması ise üç farklı nedenle açıklanabilir. Bu nedenlerden ilki bazı ailelerin medikal/tıbbi nedenlerden dolayı çocuk sahibi olamamalarıdır (Miller, 2009). Dünya çapında oranlara bakıldığında; çiftlerin %8'inin ya da yaklaşık 50-80 milyon kişinin bazı tıbbi nedenlerden dolayı çocuk sahibi olamadığı tahmin edilmektedir (Sezgin ve Hocaoğlu, 2014). İkinci neden bazı ailelerin bilinçli bir kararla çocuksuz olmayı tercih etmeleridir. Çocuktan arındırılmışlık/çocuksuz hayat özellikle batı toplumunda yaygınlaşmaya başlayan bir terimdir ve bu terim çocuksuzluk gibi eksiklik belirten bir anlamda değil çocuğun bir ihtiyaç gibi hissedilmediği durumlarda kullanılır. Üçüncü neden ise bazı ailelerin keyfi olarak çocuksuz olmasıdır. Bu aileler belirli bir kariyere ya da belli finansal kaynaklara sahip olana kadar çocuk sahibi olmayı ertelemektedirler. Ayrıca çocuk istiyor olup bekar olanlar, aynı cinsten partnere sahip olanlar ya da çocuk istemeyen bir partnere sahip olanlar da bulunmaktadır (Miller, 2009).

Ancak pek çok kültürde üreme ve doğurganlık birey ve aileye özgü evrensel bir işlev ve çocuk sahibi olma evlilik kurumunun beklenen sonucu olarak görülmektedir. Doğurgan olmak dünyadaki birçok kültürde üretkenlik, gelişim ve devamlılık demektir (Karaca ve Ünsal, 2012). Aile, insan neslinin devamının sağlanmasında ve toplumun beklentilerine uygun bireyler yetiştirilmesinde büyük önem taşıyan bir kurumdur. Ebeveyn olma ise çoğu yetişkinin hayattaki en önemli hedeflerinden biridir. Son yıllarda ailenin yapısı ve genişliği hakkında birtakım değişiklikler görülüyor olsa da çoğu kişi ebeveyn olmayı arzu etmek-

tedir. Ebeveyn olma, kişilerin kendilerini diğerleri gibi yetişkin olarak görme, cinsel olarak yeterli ve doğurgan olarak tanımlama hislerini destekleyerek evliliğin temelinde yatan bir varsayım olarak karşımıza çıkmaktadır (Erdem Atak, 2009). Çocuk sahibi olmaya bu anlamları yükleyen bireylerin tıbbi nedenlerle çocuk sahibi olamaması yaşamlarının her yönüne dokunan bir durum haline dönüşebilmektedir. Bu bireyler çok büyük ve beklenmedik bir yaşam krizi ile yüzyüze gelmiştir ve çoğu çift bu durumla başa çıkabilmekte zorluk çekmektedir (Alibaşoğlu, 2010).

Çocuk sahibi olmak istediği halde tıbbi nedenlerle çocuk sahibi olamama, ailesel bir kriz olarak ele alınması gerektiği için bu bölümde çocuksuzluğun bu yönü ele alınacaktır.

## Üremenin Tarihçesi

Üreme, çok eski zamanlardan beri önemini koruyan bir kavramdır. Başlangıçta, eski çağlarda yaşayan düşünürler, insan üreme sistemini ve bu sistemdeki işlev bozukluklarını anlamaya ilişkin uğraşlarını yürütmüş; sonrasında bilimin gelişmesiyle bilim adamları bu konudaki çalışmalara devam etmişlerdir. Gebeliğin erken tanısı ve kısırlılığın önlenmesiyle ilgili reçeteler ilk olarak eski Mısır'da kullanılmıştır. İnsandaki ilk yapay döllenme ise 1776 ve 1799 yılları arasında Hunter tarafından elde edilmiştir. Üremeye ait ilk referanslar antik çağlara kadar dayanır ve ilk örneklerden biri de İncil'in emri olan "üretken olun ve çoğalın" dır. Bir kadının çocuk doğurabilme becerisi kadınlığının bir ölçüsü olarak değerlendirilmekte; infertilite, yanlış davranışın bir cezalandırılması olarak görülmekteydi. Dini inanışlara göre, Tanrı hem fertilitenin hem infertilitenin kaynağıydı. İnfertilite ile ilgili ilk metinler M.Ö 2200-1950 yıllarına dayanır. M.Ö 460-370 yılları arasında yaşamış olan Hipokrat da infertiliteden bahsetmiştir. Hipokrat jineko-

## KAYNAKLAR

1. Akyüz A, Şahiner G, Seven M Bakır B: The effect of marital violence on infertility distress among a sample of Turkish women. *International Journal of Fertility & Sterility*, 8(1); 67, 2014
2. Alibaşoğlu H: *İnfertilitede emosyonel semptomlar, evlilik uyumu ve cinsel işlev bağlamında cinsiyet farklılıkları*. Sağlık Bakanlığı, Bakırköy Prof.Dr. Mazhar Osman Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Psikiyatri Uzmanlık Tezi, İstanbul, 2010.
3. Aşçı Ö, Beji NK: İnfertilite danışmanlığı. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 20(2); 154-159, 2012.
4. Ayaz S, Efe SY: Traditional practices used by infertile women in Turkey. *International Nursing Review*, 57(3); 383-387, 2010.
5. Erdem Atak İ.R: *Açıklanamayan infertilitede kadınlık ve anne-kız ilişkisinde anneliğin iletimi*. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul, 2009.
6. Farzadi L, Mohammadi-Fosseini F, Seyyed-Fatemi N, Alikhah H: *Assesment of stressors and coping strategies of infertile women*. *J.Med.Sci.*, 7(3); 603-608, 2007.
7. Folkman S: Personal control and stress and coping processes: a theoretical analysis.: *J Pers Soc Psychol*, 46(4); 839-52, 1984.
8. Karaca A, Ünsal G: İnfertilitenin kadın ruh sağlığı üzerine etkileri ve psikiyatri hemşiresinin rolü. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 3; 80-85,2012.
9. Karaca A: *İnfertil kadınların yaşadıkları sorunlar ve baş etmelerini etkileyen faktörlerin belirlenmesi*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2011.
10. Kılıç M, Apay SE, Beji, NK: İnfertilite ve kültür. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 19(2);109-115, 2011.
11. Kırca N, Pasinlioğlu T: İnfertilite tedavisinde psikososyal sorunlar. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 5; 162- 178, 2013.
12. Kızılkaya Beji N: *İnfertilite hemşireliği*. Ed: Kızılkaya Beji N, İstanbul, 72-84, 2009.
13. Koçyigit OT: İnfertilite ve sosyo-kültürel etkileri.: *İnsan bilim Dergisi*, 1(1); 27-37, 2012.
14. Lee SH, Wang SC, Kuo CP, Kuo PC, Lee MS, Lee MC: Grief responses and coping strategies among infertile women after failed in vitro fertilization treatment. *Scand J Caring Sci*, 24; 507-513, 2010.
15. Lindsey B, Driskill C: The psychology of infertility. *International Journal of Childbirth Education*, 8(3); 41-47, 2013.
16. Miles LM, Keitel M, Jackson M, Harris A, Licciardi F: Predictors of distress in women being treated for infertility. *Journal of Reproductive and Infant Psychology*, 27(3); 238-257, 2009.
17. Miller SP: *Childhood victimization and childlessness*. Doctor of Philosophy Thesis.: The City University of New York, 2009.
18. Podolska MZ, Bidzan M: Infertility as a psychological problem. *Ginekol Pol*, 82(1); 44-9, 2011.
19. P. Morice, P. Josset, J.B. Dubuisson: History of sterility in ancient times.I. Sterility in Egypt. Diagnostic recipes for sterility and pregnancy in ancient Egypt. *Contraception, fertilité, sexualité*, 23 (6); 423-427, 1992.
20. Sexton MB, Byrd MR, O'Donohue WT, Nicole Jacobs N: Web-based Treatment For Infertility-related Psychological Distress. *Arch Womens Ment Health*, 13; 347-358, 2010.
21. Sezgin H, Hocaoglu Ç: İnfertilitenin psikiyatrik yönü. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry*, 6(2); 165-184, 2014.
22. Weinger S: İnfertil Cameroonian Women. Social Marginalization and Coping Strategies. *Qualitative Social Work*, 8(1); 45-64, 2009.
23. Yıldızhan R, Adalı E, Kulusari A, Kurdoğlu M, Yıldızhan B, Şahin G: Domestic violence against infertile women in a Turkish setting. *Int J Gynaecol Obstet*, 104; 110-2. 2009.
24. Yılmaz K: *Bireylerin evlat edinme ve evlat edinme hizmetine karşı bilgi ve tutumları*. Yüksek Lisans Tezi, Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yalova, 2013.